

Helse- og omsorgsdepartementet
Pb. 8011 Dep.
0030 Oslo

Vår referanse: 634573
Deres referanse:
Dato: 26. juli 2013

Idrettens svar på høringsnotat vedr. forslag til endringer i pasient- og brukerrettighetsloven – rett til brukerstyrt personlig assistanse (BPA)

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) viser til høringsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) med tilhørende høringsnotat datert 22.3.2013, der det foreslås at bestemmelsen om BPA plasseres som ny § 2-1 d i pasient- og brukerrettighetsloven. NIF svarer herved på overnevnte høringsbrev fra HOD.

NIF støtter lovfestet rett til BPA, men forslaget som her er lagt frem vil i stor grad hindre personer med behov for BPA i å delta i idretten slik som det er muligheter for flere i dag, og slik mennesker uten behov for BPA kan i dag. Den eksisterende BPA ordningen sikrer deltagelse på viktige samfunnsarenaer for personer med store assistansebehov.

NIFs hovedsynspunkter:

1. NIF støtter forslaget om at det gis individuell rett til å kunne få praktisk bistand og opplæring organisert som BPA.
2. NIF støtter prinsippet om at kommunen på eget initiativ skal sende vedtak om avslag på BPA innenfor intervallet 25-32 timer til overprøving hos Fylkesmannen, men mener at det må være klare retningslinjer for dette.
3. NIF er ikke enig i de avgrensninger av rettigheter, som blir følgen av at den skal være kostnadsnøytral.
4. NIF støtter ikke at mange av dagens brukere av BPA vil falle utenfor denne ordningen, og miste retten til BPA, slik det nå ser ut i fremlagt forslag.
5. NIF støtter ikke at BPA ordningen skal begrenses til kun å gjelde for bostedskommunen. Det vil være særdeles uheldig om ordningen blir begrenset av geografiske skillelinjer.
6. NIF støtter ikke departementets vurdering om at støttekontakt holdes utenfor rettighetsbestemmelsen. Dette vil i betydelig grad i så tilfelle være ugunstig for et aktivt liv for funksjonshemmede.

Innledning

NIF har et overordnet idrettspolitisk og strategisk ansvar for funksjonshemmede i norsk idrett. Våre 54 særforbund har et operativt aktivitetsansvar for funksjonshemmede i idretten. Innen breddeidretten støttes særforbundene gjennom NIF sine sentrale og regionale fagkonsulenter, og i toppidretten gjennom Olympiatoppen. Idretten opplever rekruttering av funksjonshemmede som en stor utfordring og ser at samfunnet for øvrig spiller en viktig rolle for å få flere i aktivitet. Norges idrettsforbund har i dag ca 11 000 medlemskap relatert til funksjonshemmede i idretten. NIF ser tydelige effekter av at aktivitet for funksjonshemmede bidrar til at mange opplever mestring og økt livskvalitet. Gjennom fysisk aktivitet kan en identifisere og realisere egne verdifulle ressurser, noe som igjen gir mulighet til å mestre også på andre samfunnsarenaer, og være en ressurs for samfunnet, ikke en kostnad. Dette gjelder utøvere både på toppplan og breddeplan.

Norsk idrett evner ikke alene å legge til rette gode nok aktivitetstilbud til utøvere med store tilretteleggingsbehov. Et gjennomsnittlig idrettslag i den norske idrettsmodellen har ikke ressurser til å skape gode nok tilbud til utøvere i denne målgruppen. Det krever derfor et nært samarbeid med blant annet kommunen for å skape gode tilbud til denne gruppen. En fleksibel BPA ordning er avgjørende for at denne målgruppen kan være aktive i norske idrettslag. Frivilligheten kan ikke forventes å ta økonomisk ansvar for assistenter til den enkelte som vil være aktiv, og må her støttes av kommunen i form av for eksempel en BPA ordning. Skal idrettslagene motiveres til å inkludere utøvere med behov for disse ordningene, må det offentlige ta et større ansvar. I dag opplever mange at det er avgjørende hvilke kommune eller fylke man bor i, for om man har muligheten til å delta i idrett.

Norge ratifiserte nylig FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne. Retten til å leve et selvstendig liv er et av prinsippene konvensjonen bygger på. Dette forplikter Norge til å gi funksjonshemmede assistanse til å kunne leve et selvstendig liv og NIF mener regjeringen derfor må vedta en rettighetsfesting av BPA som oppfyller nettopp dette.

I Stortingsmelding nr. 26 «Den norske idrettsmodellen» vektlegger Regjeringen at den vil øke innsatsen på området idrett for funksjonshemmede. BPA er en viktig ordning for en økt innsats spesielt for personer med store tilretteleggingsbehov og assistanse for å være aktive. NIF mener at det er uakseptabelt at en slik ordning foreslås at innskrenkes, slik at den i liten grad vil fungere som en ordning, som kan sikre at flere kan bruke BPA til en aktiv fritid og idrettsutøvelse. Ordningen med BPA gir muligheter for å ta utdanning, og delta i arbeidsliv, idrett- og fritidsaktiviteter og i samfunnet ellers på samme måte som gjelder for alle andre. Dette har en verdi som ikke kan måles i kroner og ører.

NIF støtter Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon (FFO) sitt syn¹ på at fordelene ved BPA ikke kommer godt nok frem i høringsnotatet, og kan heller ikke se at høringsnotatet trekker frem formålet om at "brukeren skal få et aktivt og mest mulig uavhengig liv til tross for sterk funksjonshemming". Dette er et viktig grunnleggende prinsipp som må videreføres i en BPA ordning.

NIF støtter FFO sin bekymring for at forslaget i høringsnotatet kan føre til en svekkelse av den eksisterende BPA ordningen og at forslaget er svært langt fra å rettighetsfeste en BPA ordning slik BPA fungerer i dag. Når timer til støttekontakt og samfunnsdeltagelse holdes utenfor ordningen, og deler av assistansebehovet defineres som helsehjelp og heller ikke omfattes av ordningen, står vi igjen med en sterkt innsnevret ordning som er mye dårligere enn dagens BPA ordning. Hvordan skal da deltagelse i idretten og samfunnet for øvrig sikres for målgruppen? Er ikke en aktiv fritid og deltagelse i idretten også et godt helsetiltak, som på sikt gir gevinster, som videre fører til at BPA ikke bare er en god investering for den enkelte, men også for samfunnet for øvrig?

For funksjonshemmede med assistansebehov er ikke dette en helsereform, men en grunnleggende borgerrettighetsreform. Utdanning, arbeid, samfunnsdeltakelse og sosialt liv blir ikke mulig å etablere for dem uten BPA. Ordningen skal åpne for rettigheter andre tar som en selvfølge.

Utdypende svar på NIFs hovedsynspunkter:

1. Skal en BPA ordning kunne gi den enkelte en fritid hvor det er egne ønsker som står i fokus, må ordningen være så fleksibel at den gir rom for at personen selv velger hvordan assistansen skal brukes. Om dette er til kafébesøk eller til å være aktiv i idretten, skal ikke måtte avgjøres av kommunene, men av den enkelte. NIF mener det må presiseres at kommunene har plikt til å tilby BPA, og at det skal legges stor vekt på brukerens mening ved utformingen av tjenestetilbudet. BPA har gitt mange personer med nedsatt funksjonsevne større selvstendighet, og sett fra idrettens side har ordningen gitt mange med store

¹ Høringsvar sendt inn fra FFO av 26. juni vedr. BPA ordningen.

funksjonsnedsettelse mulighet til å delta i idretten, både som utøvere og tillitsvalgte. Slik forslaget er lagt frem, vil mange av disse utøverne og tillitsvalgte miste muligheten til å bruke BPA i dette engasjementet, og dermed falle utenfor.

2. NIF støtter prinsippet om at kommunen på eget initiativ skal sende vedtak om avslag på BPA innenfor intervallet 25-32 timer til overprøving hos Fylkesmannen, men mener at det må være klare retningslinjer for dette. NIF er skeptisk til at det kun skal være opp til kommunene om et avslag skal sendes til Fylkeskommunen for overprøving, og det bør derfor være klare retningslinjer for når et avslag evt. ikke sendes inn slik at praksis i stor grad blir at kommunene tar dette initiativet.
3. BPA ordningen må settes inn i et større helseperspektiv og samtidig ses på som en ordning som kan sikre økt grad av livskvalitet for den enkelte. Dette innebærer en mulighet til å studere og arbeide, og en aktiv fritid ut i fra egne valg. BPA har vist seg som en god ordning for mange og den må derfor satses mer på, ikke innskrenkes. Det vil sannsynligvis koste mer å opprette nye tilbud som skal ivareta tjenester som det foreslås å ta ut av dagens BPA ordning. Idrettslagene er helt avhengig av en BPA ordning som tillater assistanse på idrettsarenaen for å kunne gi utøvere med store tilretteleggingsbehov gode idrettstilbud.
4. NIF er enig med FFO sin bekymring² for at forslaget om rettighetsfesting vil føre til at bare de med rett til BPA vil få ordningen og mener at notatet ser ut til å fremheve at kommunens behov skal veie tyngre enn brukerens. Det er ikke ønskelig at kommunene vil la være å foreta individuelle vurderinger og kun gi BPA til de som er omfattet av rettighetsbestemmelsen. Da vil mange av de som har ordningen i dag falle ut, noe som ikke kan være meningen med forslaget om rettighetsfesting.
5. NIF vil påpeke at et aktivt liv ikke stopper ved kommunegrensene. NIF er både kritiske og skeptiske til prinsippet om at oppholdskommunen skal betale, noe som kan føre til at det ikke lenger blir mulig å ta med seg assistent utenfor kommunegrensene. Til nå har bruker selv kunnet styre de timene vedkommende har vedtak om, og har kunnet ta med assistent på gjøremål også utenfor kommunen og ut av landet. Dette må helt klart fortsatt være mulig i en rettighetsfestet ordning. BPA må følge personen, og det livet mennesket lever innenfor den timerammen vedkommende har vedtak om, uten å være begrenset av kommune- og fylkesgrenser, eller landegrenser. NIF mener at dersom målsettingen om et aktivt liv i likhet med andre, skal kunne oppfylles, må også tiltak utenfor hjemmet inkluderes i rettighetsfestingen. Forslaget legger store begrensninger på funksjonshemmedes muligheter til å gjennomføre reiser med overnatting utenfor hjemkommunen. Dette medfører blant annet at mennesker med store funksjonsnedsettelse ikke kan reise bort en helg på en turnering eller treningssamling dersom dette ikke arrangeres i hjemkommunen. Det betyr også at man ikke kan delta på idrettsmøter eller konferanser med overnatting utenfor hjemkommunen. En konsekvens av slik rigiditet gir selvsagt mindre idrettsutøvelse og et mindre aktivt liv. Dette kan umulig være et tilsiktet mål for staten.
6. NIF støtter ikke departementets vurdering om at pliktbestemmelsen ikke omfatter støttekontakt. Departementet begrunner dette først og fremst ut fra økonomiske hensyn. NIF mener det er helt nødvendig at også støttekontakttimer kan tas med i en BPA ordning. Hvis ikke tjenester som gis utenfor hjemmet inkluderes i BPA ordningen, så forsvinner hele intensjonen med en brukerstyrt ordning, herunder det viktige aspektet om samfunnsdeltakelse. For mange er det helt avgjørende at BPA gir en mulighet til å forholde seg til færre tjenesteutøvere. Det er utfordrende å være avhengig av hjelp fra andre, og stadig lære opp og forholde seg til nye tjenesteutøvere. Når støttekontakttimer fjernes, tvinges man til dette.

² Høringssvar sendt inn fra FFO av 26. juni vedr. BPA ordningen.

I norsk idrett er funksjonshemmede inkludert i den ordinære idretten hvor intensjonen og målet er like muligheter for alle til å drive sin idrett. Om forslaget om BPA ordning blir som fremstilt i høringsnotatet, vil det bety en innskrenking av mulighetene for å drive fysisk aktivitet for mennesker med store funksjonsnedsettelse. NIF mener dette er synd da personer med store tilretteleggingsbehov er en målgruppe norsk idrett ønsker å satse mer på i fremtiden.

Med vennlig hilsen,

Inge Andersen
Generalsekretær
Norges idrettsforbund og olympiske
og paralympiske komité

Tore Aasen Øderud
Rådgiver, idrett for funksjonshemmede i NIF